

Datum:

2025-08-19

Diarienummer:

MN-2025-7694

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet - Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen

Miljönämnden har beslutat att lämna följande yttrande:

Yttrande

Miljönämnden är positiv till förslaget om att utöka skyddet för vissa av de mest hotade djurarterna i Sverige i förslaget så att även dessa arters livsmiljöer (fortplantningsområden och viloplatser) skyddas. Likaså är miljönämnden positiv till det föreslagna förbudet mot störning av de mest hotade djurarterna, om störningen kan antas ha betydelse för den berörda artens bestånd., och att man öppnar för möjligheten att skydda alla slags djur som lever vilt, oavsett artgrupp, vilket inte är möjligt idag. Miljönämnden är också positiv till att Naturvårdsverket får i uppdrag att minst vart sjunde år göra en vetenskapligt baserad översyn av vilka arter som ska vara fridlysta samt omfattningen av denna fridlysning.

Sammanvägt anser Miljönämnden förslagen innebära ett försvagat artskydd och därmed försvåra arbetet med att gynna och bevara en biologisk mångfald. Även uppfyllandet av Sveriges nationella miljömål, uppfyllandet av Malmö stads kommunfullmäktigemål om biologisk mångfald, målen i Malmös miljöprogram samt målen i Malmös naturvårdsplan kommer att försvåras om de föreslagna lagändringarna träder i kraft. Detta beror i synnerhet på förslaget om att införa föreslår införandet av två nya undantag i fridlysningsbestämmelserna. Båda dessa förslag till lättnader i artskyddet kan komma att få en starkt negativ påverkan på den biologiska mångfalden i Sverige, då ett alltmer intensivt markanvändande och exploatering av mark och vatten enligt forskningen är bland de största hoten mot den biologiska mångfalden.

Det första undantaget, 9 a §, innebär att förbuden i 6 och 9 §§, som omfattar de mindre hotade djur- och växtarterna, inte ska gälla om det är uppenbart att syftet inte är att skada arten. I förslaget specificeras att jord- och skogsbruket inte har som syfte att skada skyddade arter. Detta undantag innebär att de arter som omfattas av undantaget enbart är skyddade mot att man exempelvis

avsiktligt plockar en växt som är fridlyst. Miljönämnden anser att skyddet därmed i praktiken skulle bli nästintill verkningslöst.

Det andra föreslagna undantaget omfattar alla arter, förutom de arter som är kritiskt hotade (CR enligt den svenska rödlistan) och utpekade av Naturvårdsverket som SK1.AH i bilaga 2. Enligt detta undantag gäller inte förbuden i fridlysningen om pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras. Detta innebär bland annat att arter som har pekats ut som SK1 och som är starkt hotade i Sverige, inte är skyddade om pågående markanvändning avsevärt skulle försvåras.

Miljönämnden bedömer därtill att de föreslagna lagändringarna riskerar att skapa otydlighet för allmänheten då bestämmelserna blir svårare att förstå, bland annat eftersom arterna föreslås delas in i fyra olika kategorier med olika skyddsnivåer. Miljönämnden anser även att de föreslagna bestämmelserna generellt är otydliga och många begrepp för vida.

Vidare ser Miljönämnden en brist i förslaget att det starkaste fridlysningsskyddet endast omfattar utpekade arter som är kritiskt eller starkt hotade enligt den svenska rödlistan. Flertalet arter som idag är fridlysta kommer därför inte att få ett starkt skydd, trots att de är hotade (exempelvis sårbara, VU) enligt den svenska rödlistan.

Förslaget att införa en ny dispensmöjlighet för åtgärder som utgör ett allt överskuggande allmänintresse anser Miljönämnden vara rimligt, men det behöver klargöras vad som avses med ett sådant intresse. Exempelvis bör inte alla åtgärder inom totalförsvaret per automatik räknas dit. Miljönämnden vill samtidigt understryka att det i vissa fall kan finnas behov av att väga artskydd mot andra samhällsnyttiga intressen, såsom kollektivtrafik, energiförsörjning eller större infrastruktur. Exempel som Öresundsbron visar att det är möjligt att förena samhällsnyttiga byggnationer med högt ställda krav på miljöhänsyn. Sådana åtgärder bör dock endast tillåtas om inga alternativ finns och med krav på kompensationsåtgärder.

Avslutningsvis anser miljönämnden att konsekvenserna av förslaget inte är fullt möjliga att analysera innan bilaga 2, med förteckningen av de skyddade arterna och omfattningen av skyddet för dessa, blir tillgänglig. Även om denna förteckning ska uppdateras vart sjunde år menar miljönämnden att remissen borde arbetas om tillsammans med bilaga 2, så att remissinstanserna får inblick i hur många och vilka arter som kommer att omfattas av de olika bestämmelserna för att kunna göra en helhetsbedömning

Ordförande

Sofia Hedén